

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (първи състав)

15 ноември 2018 година*

„Преюдициално запитване — Регламент (ЕС) № 1215/2012 — Компетентност по граждански и търговски дела — Приложно поле — Член 1, параграф 1 — Понятие „граждански и търговски дела“ — Облигации, емитирани от държава членка — Участие на частния сектор в реструктурирането на публичния дълг на тази държава — Едностранно изменение с обратно действие на условията по заема — Клаузи за колективно действие — Иск срещу посочената държава, предявен от частни кредитори, които държат тези облигации като физически лица — Отговорност на държавата за действия или бездействия при упражняването на държавна власт“

По дело C-308/17

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Oberster Gerichtshof (Върховен съд, Австрия) с акт от 25 април 2017 г., постъпил в Съда на 29 май 2017 г., в рамките на производство по дело

Hellenische Republik

срещу

Leo Kuhn

СЪДЪТ (първи състав)

състоящ се от: R. Silva de Lapuerta (докладчик), заместник-председател, изпълняваща функцията на председател на първи състав, J.-C. Bonichot, E. Regan, C. G. Fernlund и S. Rodin, съдии,

генерален адвокат: Y. Bot,

секретар: I. Illéssy, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 19 април 2018 г.,

като има предвид становищата, представени:

- за Hellenische Republik, от K. Kitzberger, Rechtsanwältin,
- за г-н Kuhn, от M. Brand, Rechtsanwalt,
- за гръцкото правителство, от K. Boskovits, S. Charitaki, M. Vlassi и S. Papaioannou, в качеството на представители,

* Език на производството: немски.

- за италианското правителство, от G. Palmieri, в качеството на представител, подпомагана от P. Pucciariello, avvocato dello Stato,
- за португалското правителство, от L. Inez Fernandes, M. Figueiredo и P. Lacerda, в качеството на представители,
- за Европейската комисия, от M. Wilderspin и M. Heller, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 4 юли 2018 г.,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 7, точка 1, буква а) от Регламент (ЕС) № 1215/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2012 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ L 351, 2012 г., стр. 1).
- 2 Запитването е отправено в рамките на спор между Hellenische Republik (Република Гърция) и г-н Leo Kuhn относно искане за изпълнение на условията по облигационен заем, свързани с емитирани от тази държава членка облигации, респ. за изплащане на обезщетение за вреди поради неизпълнението на тези условия.

Правна уредба

Договорът за ЕМС

- 3 На 2 февруари 2012 г. в Брюксел (Белгия) е сключен Договорът за създаване на Европейския механизъм за стабилност между Кралство Белгия, Федерална република Германия, Република Естония, Ирландия, Република Гърция, Кралство Испания, Френската република, Италианската република, Република Кипър, Великото херцогство Люксембург, Република Малта, Кралство Нидерландия, Република Австрия, Португалската република, Република Словения, Словашката република и Република Финландия (наричан по-нататък „Договорът за ЕМС“). Съгласно член 12, параграф 3 от него, считано от 1 януари 2013 г. във всички нови държавни ценни книжа на държавите от еврозоната със сročност над една година ще се включват клаузи за колективно действие, за да се гарантира, че правното им действие е еднакво.

Правото на Съюза

- 4 Съображения 4, 15 и 16 от Регламент № 1215/2012 гласят:
„(4) Някои различия между националните норми, които са приложими по отношение на компетентността и признаването на съдебни решения, затрудняват гладкото функциониране на вътрешния пазар. Затова от съществено значение са разпоредбите за уеднаквяване на правилата по спорове за компетентност по граждански и търговски дела и за осигуряване на бързо и опростено признаване и изпълнение на съдебни решения, постановени в държава членка.

[...]

(15) Правилата за компетентността следва да са във висока степен предвидими и основани на принципа, че компетентността по правило се основава на местоживеенето на ответника. Винаги следва да е налице компетентност на това основание, освен в няколко ясно определени случаи, когато предметът на спора или автономията на страните обосновава различен свързващ фактор. Местоживеенето на правния субект трябва да се определя автономно, така че общите правила да се направят по-прозрачни и да се избегнат спорове за компетентност.

(16) Наред с местоживеенето на ответника следва да съществуват алтернативни основания за компетентност, които са основани на тясна връзка между съда и процесуалното действие или с оглед да се улесни доброто правораздаване. С наличието на тясна връзка следва да се гарантира правна сигурност и да се избягва възможността срещу ответника да бъде подаден иск в съд на държава членка, която той не би могъл разумно да предвиди. Това е важно, особено при спорове относно извъндоговорни задължения, произтичащи от нарушения на правото на личен живот и на правата, свързани с личността, включително клеветата“.

5 Член 1, параграф 1 от този регламент предвижда:

„Настоящият регламент се прилага по граждански и търговски дела, независимо от естеството на съда или правораздавателния орган. Той не обхваща, по-специално, данъчни, митнически или административни дела, нито отговорността на държавата за действия или бездействия при упражняването на държавна власт (*acta iure imperii*)“.

6 Съгласно член 4, параграф 1 от посочения регламент:

„При условията на настоящия регламент, искове срещу лица, които имат местоживеене в държава членка, независимо от тяхното гражданство, се предявяват пред съдилищата на тази държава членка“.

7 Член 7, точка 1, буква а) от същия регламент гласи:

„Срещу лице, ко[е]то има местоживеене в държава членка, могат да бъдат предявявани искове в друга държава членка:

1) а) по дела, свързани с договор — в съдилищата по мястото на изпълнение на въпросното задължение“.

Гръцкото право

8 Видно от акта за преюдициално запитване, системата на гръцката централна банка за сетълмент на ценни книжа съдържа сметките, открити на името на всеки, който е допуснат до участие в тази система от управителя на същата централна банка.

9 Съгласно член 6, параграф 2 от Закон 2198/1994 участниците в системата на гръцката централна банка за сетълмент на ценни книжа могат да предоставят права по дадена облигация на трети лица (инвеститори), но правната сделка, с която се предоставят тези права, поражда правно действие само между съответните страни и изрично не поражда действие в полза или в ущърб на Република Гърция.

10 Съгласно член 6, параграф 4 от този закон облигацията се прехвърля с кредитирането с нея на сметката на участник в посочената система.

- 11 В допълнение, Закон 4050/2012 от 23 февруари 2012 г. за правила за изменение на ценни книжа, емитирани или гарантирани от гръцката държава, със съгласието на държателите на облигации (ФЕК А' 36/23.2.2012), по същество предвижда, че държателите на някои гръцки държавни облигации получават предложение за „преструктуриране“, с което те се приканват да решат дали да приемат изменението на допустимите ценни книжа, визирани с това предложение.
- 12 Съгласно член 1, параграф 4 от този закон изменението на визираните ценни книжа изисква кворум, представляващ 50 % от общия размер на съответните неизплатени облигации, и квалифицирано мнозинство, съответстващо на две трети от капиталовото участие.
- 13 Член 1, параграф 9 от споменатия закон предвижда и въвеждането на клауза за преструктуриране или „клауза за колективно действие“ (наричана по-нататък „ККД“), която позволява първоначалните условия по облигационния заем да се изменят с решения, приети с квалифицирано мнозинство от все още дължимия капитал, и която важи и по отношение на малцинството.
- 14 Съгласно тази разпоредба решението на държателите на облигации да приемат или отхвърлят направеното от гръцката държава предложение за преструктуриране, се прилага erga omnes, има обвързваща сила за всички засегнати облигационни кредитори и обезсилва всеки общ или специален закон, всяко административно решение и всеки договор, които му противоречат.

Спорът в главното производство и преюдициалният въпрос

- 15 На неуточнена дата преди 2011 г. г-н Kuhn, с местоживееене във Виена (Австрия), придобива чрез установена в Австрия банка депозитар държавни облигации с номинална стойност 35 000 EUR, които са емитирани от Република Гърция, спрямо които се прилага гръцкото право и които се търгуват на атинската борса под формата на „безналични ценни книжа“, т.е. вземания, вписани в регистъра на публичния дълг. Те са регистрирани в системата на гръцката централна банка за сетълмент на ценни книжа.
- 16 Тези държавни облигации с падеж 20 февруари 2012 г. са записани по кредита на сметката за ценни книжа, която г-н Kuhn има в тази банка депозитар. Става дума за ценни книжа на приносител, които в съответствие с условията по облигационния заем предоставят право на погасяване на стойността на главницата на падежа и на плащане на лихви.
- 17 По мнение на запитващата юрисдикция между г-н Kuhn и Република Гърция няма никакво договорно правоотношение.
- 18 Според тази юрисдикция и от разпоредбите на Закон № 2198/1994, и от заемните условия във връзка със съответните държавни облигации следва, че най-напред участниците в посочената система на гръцката централна банка за сетълмент на ценни книжа са станали държатели на и кредитори по тези облигации, прехвърлени с кредитирането с тях на сметките на участниците, като се има предвид, че последните могат да предоставят на трети лица инвеститори права, свързани с тези облигации, но правната сделка, с която се предоставят тези права, поражда действие само между съответните страни и изрично няма действие нито в полза, нито в ущърб на Република Гърция.
- 19 След приемането на Закон № 4050/2012 Република Гърция конвертира придобитите от г-н Kuhn облигации, като ги заменя с нови държавни облигации с по-ниска номинална стойност.
- 20 Запитващата юрисдикция посочва, че съгласно твърденията на г-н Kuhn до датата на конвертирането Република Гърция е изплащала лихвите по сметка, открита на негово име в установена в Австрия банка. Същата уточнява, че г-н Kuhn продава така конвертираните

облигации за 7 831,58 EUR, вследствие от което понася вреди в размер на 28 673,42 EUR, сума, съответстваща на номиналната стойност на облигациите при настъпването на падежа на 20 февруари 2012 г., ведно с лихвите и разноските.

- 21 Г-н Kuhn предявява иск срещу Република Гърция пред Landesgericht für Zivilrechtssachen Wien (Областен съд по граждански дела Виена, Австрия), с който иска изпълнение на първоначалните условия по разглеждания облигационен заем, респ. обезщетение за вреди поради тяхното неизпълнение.
- 22 С определение от 8 януари 2016 г. тази юрисдикция приема, че няма международна компетентност да разгледа делото.
- 23 С определение от 25 февруари 2016 г. сезираният с въззивна жалба срещу това определение Oberlandesgericht Wien (Върховен областен съд Виена, Австрия) отхвърля възражението за липса на компетентност на австрийските съдилища с мотива, че г-н Kuhn черпи претенцията си не от гръцки законодателен акт, а от първоначалните условия по разглеждания държавен облигационен заем и че компетентният съд се определя от гръцкото право, като в конкретния случай това е съдът по местоживеенето на кредитора, което е мястото на изпълнение на паричното задължение.
- 24 Република Гърция обжалва това определение с „извънредна ревизионна жалба“ пред Oberster Gerichtshof (Върховен съд, Австрия).
- 25 Според тази юрисдикция, доколкото г-н Kuhn иска Република Гърция да изпълни съответните условия по държавния облигационен заем, той правилно се позовава на твърдяно правоотношение между него в качеството му на приобретател на държавните облигации и Република Гърция в качеството ѝ на емитент на тези облигации, така че е налице свързано с договор „(вторично)“ право на иск на основание член 7, точка 1 от Регламент № 1215/2012.
- 26 При това положение Oberster Gerichtshof (Върховен съд) решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Следва ли член 7, точка 1, буква а) от Регламент № 1215/2012 да се тълкува в смисъл, че:

- и в случай — като настоящия — на многократно договорно прехвърляне на вземане, мястото на изпълнение по смисъла на тази разпоредба се определя от първото договорно споразумение?
- в случай на предявяване на право, с което се търси спазването на условията по държавна облигация като конкретно емитираната от Република Гърция в настоящия случай, респ. се търси обезщетение за вреди поради неизпълнение на това право, фактическото място на изпълнение се определя още с плащането на лихви по тази държавна облигация, преведени по сметка на титуляр на местна сметка за ценни книжа?
- обстоятелството, че с първото договорно споразумение е определено юридическо място на изпълнение по смисъла на [посочената разпоредба], не допуска да се приеме, че последващото фактическо изпълнение на даден договор установява ново място на изпълнение по смисъла на [същата] разпоредба?“.

По преюдициалния въпрос

- 27 С въпроса си запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали в случай като разглеждания по главното производство, в който дадено лице е придобило чрез банка депозитар държавни облигации, емитирани от държава членка, член 7, точка 1, буква а) от Регламент № 1215/2012 трябва да се тълкува в смисъл, че „мястото на изпълнение на въпросното задължение“ се определя от условията по заема при емитирането на тези облигации или от мястото на практическото изпълнение на посочените условия, като плащането на лихви.
- 28 Република Гърция, гръцкото и италианското правителство поддържат, че спорът по главното производство не попада в обхвата на „гражданските и търговски дела“ по смисъла на член 1, параграф 1 от Регламент № 1215/2012, тъй като има за предмет суверенното право на държава членка да законодателства, за да реструктурира публичния си дълг.
- 29 Ето защо най-напред следва да се прецени дали спор като разглеждания по главното производство може да се смята за попадащ в обхвата на „гражданските и търговски дела“ по смисъла на член 1, параграф 1.
- 30 Съгласно тази разпоредба Регламент № 1215/2012 не обхваща по-специално „отговорността на държавата за действия или бездействия при упражняването на държавна власт (*acta iure imperii*)“.
- 31 Тъй като Регламент № 1215/2012 отменя и замества Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ L 12, 2001 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 3, стр. 74), направеното от Съда тълкуване на разпоредбите на последния регламент важи и за Регламент № 1215/2012, когато разпоредбите на тези два акта от правото на Съюза могат да се квалифицират като еквивалентни (решение от 16 ноември 2016 г., Schmidt, C-417/15, EU:C:2016:881, т. 26 и от 9 март 2017 г., Pula Parking, C-551/15, EU:C:2017:193, т. 31).
- 32 Такъв е случаят с член 1, параграф 1 от Регламент № 44/2001 и член 1, параграф 1 от Регламент № 1215/2012, които свеждат приложното поле на тези регламенти до „гражданските и търговски дела“, но не определят съдържанието и обхвата на това понятие, по отношение на което Съдът е постановил, че то трябва да се разглежда като самостоятелно понятие, което следва да се тълкува, от една страна, през призмата на целите и системата на тези регламенти и от друга страна, на общите принципи, които произтичат от всички национални правни системи (решения от 11 юни 2015 г., Fahrenbrock и др., C-226/13, C-245/13 и C-247/13, EU:C:2015:383, т. 35 и от 9 март 2017 г., Pula Parking, C-551/15, EU:C:2017:193, т. 33).
- 33 Това тълкуване води до изключване на някои иски и съдебни решения от приложното поле на Регламент № 1215/2012 поради характера на правоотношенията между страните по спора или поради предмета на същия (решение от 15 февруари 2007 г., Lechouritou и др., C-292/05, EU:C:2007:102, т. 30 и цитираната съдебна практика).
- 34 В този смисъл Съдът е постановил, че макар и някои спорове между органи на държавна власт и частноправни субекти да могат да бъдат обхванати от приложното поле на този регламент, това не се отнася за случаите, когато действията на органа на държавна власт са свързани с упражняването на държавна власт (решение от 15 февруари 2007 г., Lechouritou и др., C-292/05, EU:C:2007:102, т. 31 и цитираната съдебна практика).

- 35 Такъв е именно случаят при спорове, които произтичат от проявление на правомощия на държавна власт от една от страните по спора, поради това че последната упражнява власт, която надхвърля приложното поле на общите правни норми, приложими към правоотношенията между частни лица (решение от 15 февруари 2007 г., Lechouritou и др., C-292/05, EU:C:2007:102, т. 34).
- 36 Ето защо по отношение на спора в главното производство следва да се прецени дали той се дължи на действия на Република Гърция, които произтичат от упражняването на правомощия на държавна власт.
- 37 Както отбелязва генералният адвокат в точки 62 и сл. от заключението си, в настоящия случай проявлението на това упражняване е резултат както от естеството и условията около измененията на отношението между Република Гърция и притежателите на разглежданите по главното производство държавни облигации, така и от извънредните обстоятелства, при които се осъществяват тези изменения.
- 38 Всъщност с приемането на Закон 4050/2012 от гръцкия законодател и следващото от него въвеждане с обратно действие на ККД тези ценни книжа са били заменени от нови ценни книжа със значително по-ниска номинална стойност. Такава замяна на ценни книжа не е била предвидена нито в първоначалните заемни условия, нито в действащото гръцко право към момента на емитиране на ценните книжа, уредени с тези условия.
- 39 Следователно това въвеждане с обратно действие на ККД е позволило на Република Гърция да наложи на всички държатели на ценни книжа съществено изменение на финансовите условия по тези книжа, включително на лицата измежду тях, които не са били съгласни с това изменение.
- 40 В допълнение, безпрецедентното въвеждане с обратно действие на ККД и произтичащото оттук изменение на посочените финансови условия са направени в контекст и извънредни условия на тежка финансова криза. Те са били продиктувани по-специално от необходимостта в рамките на междуправителствен механизъм за подпомагане да се реструктурира публичният дълг на гръцката държава и да се изключи опасността от провал на плана за реструктуриране на този дълг, за да не се допусне неплащане от тази държава, както и да се осигури финансовата стабилност на еврозоната. Така с декларации от 21 юли и 26 октомври 2011 г. държавните или правителствени ръководители на еврозоната са заявили, че по отношение на участието на частния сектор положението в Република Гърция налага извънредно разрешение.
- 41 Извънредността на това положение се дължи и на факта, че съгласно член 12, параграф 3 от Договора за ЕМС от 1 януари 2013 г. във всички нови държавни ценни книжа на държавите от еврозоната със срочност над една година ще се включват ККД, за да се гарантира, че правното им действие е еднакво.
- 42 Оттук следва, че с оглед на извънредността на условията и обстоятелствата около приемането на Закон 4050/2012, по силата на който първоначалните условия на разглеждания по главното производство държавен облигационен заем са били едностранно и с обратно действие изменени с въвеждането на ККД, както и на целта от общ интерес, преследвана с този закон, спорът по главното производство се дължи на проявление на държавна власт и произтича от действия на гръцката държава при упражняването на тази държавна власт, така че посоченият спор не попада в обхвата на „гражданските и търговски дела“ по смисъла на член 1, параграф 1 от Регламент № 1215/2012.
- 43 При това положение на поставения въпрос следва да се отговори, че член 1, параграф 1 от Регламент № 1215/2012 трябва да се тълкува в смисъл, че спор като разглеждания по главното производство с предмет иск срещу държава членка, който е предявен от физическо лице,

придобило емитирани от тази държава членка облигации, и с които се оспорва замяната на посочените облигации с облигации на по-ниска стойност — замяна, наложена на това физическо лице чрез закон, който е приет при извънредни обстоятелства от националния законодател и съгласно който тези условия са били едностранно и с обратно действие изменени с въвеждането на ККД, която позволява на мнозинството държатели на съответните облигации да наложи тази замяна на малцинството, не попада в обхвата на „гражданските и търговски дела“ по смисъла на тази разпоредба.

По съдебните разноски

- 44 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (първи състав) реши:

Член 1, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 1215/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2012 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела трябва да се тълкува в смисъл, че спор като разглеждания по главното производство с предмет иск срещу държава членка, който е предявен от физическо лице, придобило емитирани от тази държава членка облигации, и с които се оспорва замяната на посочените облигации с облигации на по-ниска стойност — замяна, наложена на това физическо лице чрез закон, който е приет при извънредни обстоятелства от националния законодател и съгласно който тези условия са били едностранно и с обратно действие изменени с въвеждането на клауза за колективно действие, която позволява на мнозинството държатели на съответните облигации да наложи тази замяна на малцинството, не попада в обхвата на „гражданските и търговски дела“ по смисъла на тази разпоредба.

Подписи